

Peru

Peruánská republika
República del Perú

Základní údaje

Rozloha:	1 285 220 km ²
Počet obyvatel:	28 674 757 (odhad červenec 2007)
Hustota zalidnění:	22 obyv./km ²
Hlavní město:	Lima
Úřední jazyky:	španělština, kečuánština
Další jazyky:	ajmarština a další indiánské jazyky
Státní zřízení:	prezidentská republika
Správní členění:	25 departamentů, 1 provincie
Měna:	nuevo sol (PEN)

Historický a územní vývoj

- již od starověku indiánské kultury (močická, čimu)
- 10.-16. století Incká říše; dobytí říše Inků Španěly 1532, resp. 1572 zabití posledního Inky
- 1543 vznik místokrálovství Peru, hlavní základna španělského vlivu v Jižní Americe
- 1821 vyhlášení nezávislosti; 1836-1839 konfederace s Bolívií; 1879-1884 spolu s Bolívií válka proti Chile; 1932-1934 válka s Kolumbií, ztráta Leticie; 1941-1942 válka s Ekvádorem, územní zisky
- po druhé světové válce časté vnitřní nepokoje, převraty, střídání civilních a vojenských vlád

- od 60. let boje se Světloú stezkou; prezident Alberto Fujimori, počátek ekonomické konsolidace; 1995 konflikt s Ekvádorem; 1997 problémy s guerillovou organizací Tupac Amaru
- 2000 pád Fujimoriho vlády, 2001 nové volby – vítězí Alejandro Toledo, první indiánský svobodně zvolený peruánský prezident; v roce 2006 opětovně zvolen prezidentem Alan García, proklamující zlepšení sociálních podmínek obyvatel a stabilizaci daňového systému

Poloha

- přímořský stát ležící na západním pobřeží Jižní Ameriky, na severu hraničí s Ekvádorem a Kolumbií, na východě s Brazílií, na jihovýchodě s Bolívií a na jihu s Chile; celé území leží na jih od rovníku

Obyvatelstvo

- obyvatelstvo tvoří Peruánci, přičemž 45 % je Indiánů (Kečuové, Ajmarové, Aravakové, Panové, Chívarové, Záparové, Tukánové, Tupíové), 37 % je mesticů, 15 % bělochů, ostatní (černoši, Japonci, Číňané) 3 %
- podle náboženského vyznání převládají římská katolíci (81 %), další křesťané 0,7 %, adventisté sedmého dne 1,4 %, ostatní 0,6 %, bez vyznání nebo nezjištěné 16,3 %
- nerovnoměrné rozmístění obyvatelstva; většina obyvatel žije v pobřežní oblasti Costa, zejména podél řek; největší městské aglomerace jsou Arequipa, Callao, Trujillo, Chiclayo, Piura, Chimbote, Cuzco, Iquitos, Huancayo, Sullana, Ica, Pucallpa, Tacna, Juliaca
- negramotných je 12,3 % obyvatel

Hospodářství

- rozvojový zemědělsko-průmyslový stát s rozvinutým těžebním průmyslem
- hospodářská situace odráží ekonomické podmínky země – pobřežní oblasti, resp. moře je bohatým lovištěm, v andském regionu jsou naleziště nerostných surovin, tropická oblast na hranicích s Kolumbií a Brazílií poskytuje zásoby dřeva
- ekonomiku značně poškodila v 80. letech 20. století guerillová válka s marxistickou teroristickou organizací Světla stezka, která získávala finanční prostředky na svůj odboj díky prodeji a distribuci drog (obchodování s kokou, výroba a distribuce kokainu)
- od roku 2002 pomalý ekonomický růst hlavně díky obchodu s nerostnými surovinami

Zemědělství, lesnictví, rybolov

- zaměstnává 9 % ekonomicky aktivních obyvatel
- zhruba 3 % orné půdy, z čehož je více než 1/3 zavlažována
- nejvýznamnější plodinou je *cukrová třtina*, dále se pěstují *brambory*, *pšenice*, *ječmen*, *oves*, *kukuřice*, *rýže*, *bavlník*, *kávovník*, *kakaovník*, *banánovník*, *citrusy*, *zelenina*, *čajovník*, *kasava*, *batáty*
- živočišná výroba zaměřena na chov *skotu*, *prasat*, *ovcí*, *koz*, *koní*, *mul*, *lam* (*alpak a vikuní*), *osli*
- vyčleňují se tři významné zemědělské oblasti: Costa (pobřežní oblast) s intenzivním a vysoce produkčním zemědělstvím, zejména závlahovým, plantážním; Sierra (horská oblast) zaměřená na extenzivní živočišnou výrobu; Selva (peruánská Amazonie), oblast aluviální nížiny s pěstováním tropických kultur a oblast výše položená s plantážním zemědělstvím
- ekonomicky významný je *rybolov* (přední místo na světě v objemu výlovu)
- Peru patří mezi největší producenty *rybí moučky*
- důležitá je i těžba *dřeva* (cedr, mahagon), sklízí se i *přírodní kaučuk*

Průmysl a těžba

- rozsáhlé nerostné bohatství, potenciálně bohatá země
- těžba *měděné rudy*, *rud stříbra*, *olova*, *zinku*, *zlata*, *cínu*, *bismutu*, *železné rudy*, *wolframu*, *ropy*, *fosfátů* a dalších surovin; nerostné suroviny zhruba 50 % hodnoty vývozu
- též se těží *guano*, *rudy antimonu*, *molybdenu a india*, *zemní plyn*, *černé uhlí*, *sůl*, *slída*, *selen*
- většina energie se vyrábí ve vodních elektrárnách, největší na řece Mantaro
- průmysl zaměstnává 18 % ekonomicky aktivních obyvatel
- významné je hutnictví barevných kovů a hutnictví železa, málo rozvinuté je strojírenství, z ostatních odvětví petrochemický, chemický, farmaceutický, gumárenský, průmysl, průmysl stavebních hmot, dřevozpracující, papírenský průmysl; širokou základnu má textilní a oděvní průmysl, jehož podniky se nacházejí v mnoha městech; dále kožedělný a obuvnický průmysl; potravinářství v centrech zemědělské výroby, velkých městech a v rybářských přístavech

Služby, doprava

- silnice, nejvýznamnější je peruánský úsek Panamerické dálnice
- železniční doprava; na úseku Lima – La Oroya je nejvýše položená železnice (Galera 4 829 m n.m.) v Americe a druhá nejvýše položená železnice na světě (první Čína – Tibet 5 070 m.n.m.)
- významná i lodní doprava, hlavní námořní přístav je Callao, další přístavy San Nicolás, Talara, Chimbote, San Juan, Paita, Salaverry
- splavné vnitrozemské toky představuje Amazonka a části jejích přítoků a zdrojnic; říční přístavy Iquitos, Pucallpa a Yurimaguas
- ropovody z oblastí těžby do přístavů

Regiony

- v Peru se vyčleňují čtyři oblasti (regiony): SEVERNÍ, CENTRÁLNÍ, JIŽNÍ, VÝCHODNÍ

1. Severní oblast

- těžba ropy, mědi, olova, rud železa, zlata, uhlí
- petrochemie, hutnictví, potravinářství, textilní průmysl
- asi 1/5 průmyslové produkce a více než 1/3 živočišné produkce celého státu
- největšími středisky jsou města Chiclayo (textilní, potravinářský a kožedělný průmysl) a Trujillo (na Panamerické dálnici, potravinářství, průmysl chemický a stavebních hmot)

2. Centrální oblast

- velká ložiska barevných a drahých kovů
- strojírenský průmysl (automobily, lodě), chemický, potravinářský, textilní průmysl
- zhruba 70 % průmyslové produkce státu
- velká centra regionu jsou Lima (hlavní město, petrochemie, strojírenství, chemie, potravinářství, textilní průmysl), Callao (potravinářství, textilní průmysl, hutnictví, výroba lodí), Cuzco (v oblasti Puna, textilní a potravinářský průmysl), Cerro de Pasco (významný dopravní uzel, středisko hutnictví)

3. Jižní oblast

- hlavní oblast živočišné výroby státu
- těžba barevných a vzácných rud a rud železa
- průmysl potravinářský, textilní, hutnictví
- největším střediskem je Arequipa (textilní, kožedělný, chemický a potravinářský průmysl)

4. Východní oblast

- hospodářsky nejméně vyspělý region
- z průmysl pouze petrochemie a zpracování dřeva
- základem rostlinné výroby je pěstování banánů, kávy a citrusů
- nejdůležitějším střediskem je přístav Iquitos na Amazonce (petrochemie, textilní a dřevozpracující průmysl)

Encyklopedická data

- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/pe.html>
- <http://cs.wikipedia.org/wiki/Peru>
- <http://www.mzv.cz/wwwo/mzv/stat.asp?StaID={755DD9A8-B474-4D9A-BE4D-3AC4C8B1C8DB}>
- <http://www.xist.org/cntry/peru.aspx>
- <http://www.inei.gob.pe/>

Zajímavosti

- <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1185966822-na-cestech/206562260120001-15.05.2006-21:00-peru.html?from=60>

- <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1096911352-objektiv/207411030400701-01.07.2007-10:30.html>
- <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1096911352-objektiv/206411030400226-26.02.2006-10:30.html?from=80>
- <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/1096911352-objektiv/207411030401223-23.12.2007-10:30-peru-brusel-rakousko-jordansko.html>

Hymna

- <http://webnet.webz.cz/index.htm>